

Lorieta Pečoler, Osnovna šola Koseze, Ljubljana

FORMATIVNO SPREMLJANJE ZNANJA S POMOČJO PLAKATOV IN ZAPISOM BISTVA PRI POUKU ZGODOVINE

UVOD

Na naši šoli v okviru šolskega projekta veliko pozornosti povečamo učenju učenja v okviru aktivnega vpleljanja bralnih učnih strategij v pouk. Anketa, ki je bila izvedena v šolskem letu 2011/2012 je namreč pokazala, da imajo učenci precej težav s povzemanjem bistva, predvsem pri daljših besedilih, prav tako pa imajo težave tudi pri postavljanju ključnih misli za priklic snovi.

Na podlagi tega smo nato tudi izdelali načrt, kako bomo te šibke točke skušali odpraviti.

V šolskem letu 2013/2014 smo znotraj razširjenih aktivov izdelali načrt dela, v katerem smo določili, katero področje, ki je pomembno za učenčevo delo in razumevanje znanja, bomo skušali izboljšati, natančno smo opredelili vsebinske in didaktično-metodične pristope, kako bomo dosegli zastavljeni rezultat z jasno opredelitvijo pričakovanega izboljšanja, vse to seveda na temelju zastavljenih kriterijev.

Znotraj razširjenega aktivna družboslovja (geografija, zgodovina, likovna umetnost, glasbena umetnost) smo se odločili za zapis ključnih besed in uporabo slikovnega gradiva, ki ga pri teh predmetih veliko uporabljamo. Da pa vse skupaj ne bi bilo preveč suhoparno in nezanimivo za učence, smo se odločili, da bomo zastavljenim ciljem sledili prek izdelave plakata.

Posamezne elemente formativnega spremljanja sem sicer delno v pouk zgodovine vključevala že prej, a mi je zastavljeni cilj znotraj šolskega projekta dal možnost, da formativno spremljanje še bolj aktivno vključim v pouk in tako tudi motiviram učence za šolsko delo, da ga bodo lažje osmislili.

ZAKAJ KOMBINACIJA BRALNO UČNIH STRATEGIJ IN FORMATIVNEGA SPREMLJANJA ZNANJA

Da bi bili učenci uspešni pri našem zastavljenem cilju, da bodo znali samostojno poiskati in zapisati najpomembnejše informacije in da bodo znali samostojno poiskati slikovni vir, ki bo najbolje predstavljal izbrano učno snov, je zelo pomembno sprotno spremljanje zastavljenega cilja in da učenci sprotno dobivajo tudi povratno informacijo o svojem napredku in doseganju cilja.

Tako postanejo aktivni oz. »bolj prisotni« v učnem procesu, spoznajo svoja šibka področja in se zavedo, kaj morajo izboljšati, če hočejo biti uspešnejši.

Seveda morajo imeti pri tem podporo in pomoč učitelja, ki jim prav tako daje povratne informacije o njihovem napredku. Učitelj in učenec sta tako v »navezi« in skupaj spremljata in usmerjata napredek razvoja.¹

Razvijanje različnih bralnih učnih strategij je za učence zelo pomembno, saj tako izpopolnjujejo svoje znanje in razvijajo kompetence vseživljenjskega učenja, saj znanje pridobivajo na različne načine. Zato je prav, da se naučijo pravilno usmerjati lastni proces učenja.²

Zaradi tega je pomembno, da sem v naš šolski projekt vključila tudi formativno spremljanje znanja, da bodo učenci pri učenju res učinkoviti in da bodo informacije, ki jih bodo pri učenju pridobivali, tudi smiselno uporabljali ter da bodo svoje znanje znali osmisliti.

FORMATIVNO SPREMLJANJE ZNANJA PRI IZDELAVI PLAKATA

Pri načrtovanju dela znotraj razširjenega aktivna družboslovja smo izhajali iz izkušenj, ki jih imamo s plakati, ki jih izdelajo učenci. Približno polovica učencev kljub navodilom ne pozna pravil izdelovanja plakata (razmerje besedilo – slika, vsebina plakata, navajanje virov, sporočilnost plakata). Večina učencev plakat pripravi tako, da jim predstavlja pomoč pri predstavitvi izbrane teme (zapis vseh informacij), in ne kot sporočilo predstavljene teme, kar je smisel plakata.

Tako smo na novo pripravili:

- pravila izdelave plakata – kakšen je dober plakat,
- opisne kriterije za izdelavo plakata,
- ocenjevalne liste, s katerimi se bo meril napredek učenca (samoocena napredka učenca in ocena napredka učitelja).

Zadali pa smo si tudi cilj, da bo ob koncu šolskega leta 2013/2014 70 % učencev v posameznih razredih izdelalo plakat po vseh predpisanih kriterijih.

Tako smo napredek načrtno spremljali v devetih razredih, sama pa sem ta način vpeljala v vse razrede, ki jih poučujem, vendar za njih ob koncu leta nisem naredila tako podrobne analize.

¹ http://www.zrss.si/pdf/181213123033_natalija_komljanc_formativno_spremljanje_z_4_zbornik_moja_mera.pdf (dostop: 19. 8. 2014).

² Povzeto po Pečjak S. in Gradišar A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 11.

Dela smo se lotili tako, da so devetošolci na začetku šolskega leta pri geografiji izdelali plakat na temo Triglavskega narodnega parka, da smo dobili izhodiščno stanje. Zato plakati tudi niso bili ocenjeni.

Učenci so plakat izdelali s pomočjo izkušenj in znanja, s katerimi so do zdaj izdelovali plakate. Na voljo so imeli splošne kriterije za ocenjevanje plakatov.

Ugotovitve:

- dobra polovica učencev treh oddelkov, v katere smo vpeljevali novosti, ne pozna pravil izdelovanja plakata,
- učenci so na plakate zapisali celotno besedilo, ki so si ga pripravili za predstavitev,
- plakat imajo učenci za pripomoček, kaj vse morajo povedati, ne pa za zapis glavnih dejstev (imajo nekakšen strah, da če ni vse zapisano, ne bodo prejeli dobre ocene),
- ne znajo izluščiti bistva predstavljene vsebine, kar je ena izmed prvin plakata – ključne besede,
- slikovni izbor ni bil primeren (približno tretjina učencev prilepi slike, ki se ne nanašajo na predstavitev, in sicer večinoma zato, ker je slika lepa in popestri plakat),
- težave se pojavljajo pri povezavi besedilo – slika,
- ni pravega razmerja med besedilom in slikami (preveč besedila, ni prave velikosti),
- pri plakatih smo tudi zaznali, da ni konkretizirano oz. ni sporočilnosti (ne da se izluščiti, kaj naj bi predstavljali).

Na temelju teh ugotovitev smo kriterije dopolnili in določili tudi merila, kako bomo stanje izboljšali:

- ponovna seznanitev s kriteriji plakata (kakšen je dober plakat),
- primeri dobrih praks učencev (katere plakate so naredili dobro, katere so glavne pomankljivosti plakatov),
- sprotne povratne informacije učitelja,
- samoevalvacija dela učencev (po končanih predstavitev bodo sami sebe ocenili/spremljali, katere

so njihove močne/šibke točke, kako bodo plakate izboljšali, kako se bodo lotili dela ...).

Učencem so bile ugotovitve predstavljene pri zgodovini, prav tako pa je vsak prejel zapisano povratno informacijo, katera so njegova šibka, katera močna področja in kaj lahko še izboljša.

Ta zapisana povratna informacija učitelja je bila za učence, poleg kriterijev za izdelavo dobrega plakata, tudi izhodiščno stanje za izdelavo naslednjega plakata, ki so ga izdelali pri pouku zgodovine na temo druge svetovne vojne (kombinacija obveznih in izbirnih vsebin). Bila jim je tudi pripomoček za usmerjanje svojega dela, da bi izboljšali svoje delo – svoj plakat.

Pred izdelavo plakata so prejeli listo načrtovanja dela ter samostojno naredili načrt, kako se bodo lotili izdelave plakata, seveda ob upoštevanju vseh navedenih kriterijev. Da bi bili za delo še bolj motivirani, so si iz vnaprej pripravljenega nabora tem lahko sami izbrali, kaj bodo predstavili. Slikovno gradivo, pisne vire in preostalo gradivo so morali predhodno pripraviti doma, saj so za izdelavo plakata v šoli imeli na voljo eno šolsko uro. Vse plakate, ki so bili vključeni v projekt, so samostojno izdelali v šoli, saj smo tudi tako bolj objektivno merili napredek (učenci niso imeli pomoči staršev in drugih odraslih).

Formativno spremljanje napredka učenca na področju zapisa bistva in pravil izdelave plakata je bilo usmerjeno v spremljanje lastnega napredka učenca, da bi tako spoznali, katere so njihove močne/šibke točke, da bi lažje odpravili šibke točke in bili tako pri učenju uspešnejši. Tako bi bilo njihovo učenje tudi osmišljeno, saj sami spremljajo svoj napredek skozi ves proces učenja.

Učenci so pri izdelovanju načrta dobivali tudi sprotne povratne informacije učitelja, saj se je večina učencev s podrobnim načrtovanjem dela srečala prvič, nekateri so imeli precej težav, kako se zapisa lotiti, kaj zapisati, kako zapisati ...

S sprotnimi povratnimi informacijami so učenci lažje odpravljali svoje šibke točke in dosegali zastavljene cilje.

Pri izdelavi stenskega plakata:

- uporabljamo papir večjega formata (A3, risalni list ali šeleshamer),
- naslove napišemo z velikimi tiskanimi črkami poudarjeno,
- za besedilo uporabljamo le majhne tiskane črke,
- dobro je, da se barva papirja ujema z vsebino (npr: ekoteme – zelena barva ...),
- gradivo na plakatu mora biti napisano oz. narisano dovolj veliko (vidno tudi z večje oddaljenosti),
- paziti moramo na pravilno razdelitev besedila in slik – preglednost plakata,
- zapišemo le ključne besede oz. glavne misli,
- slike naj bodo narisane oz. prilepljene in primerne velikosti,
- v spodnjem desnem kotu so podpisani vsi avtorji (ime, priimek, razred),
- v spodnjem levem kotu pa navedemo literaturo in vire, ki so nam bili v pomoč pri izdelavi plakata.

Kakšen je dober plakat?

- je kreativen in izviren,
- takoj vzbudi našo pozornost in željo po pogovoru o prikazani temi,
- je jasen, jedrnat in razumljiv brez avtorjevih pojasnil,
- je čitljiv z razdalje 2,5 m,
- prikazuje najpomembnejše ključne poudarke v logičnem zaporedju,
- razporeditev slik in besedila je ustrezna (plakat vedno beremo od leve proti desni in od vrha proti dnu),
- vsebuje malo besedila,
- pri izdelavi uporabimo več različnih virov in literature.

Sprva je bilo preverjanje napredka učencev s strani učitelja precej vodeno oz. »nadzorovano« (pregled načrta dela, konzultacije, google doc itd.), to pa predvsem zato, da so se učenci navadili na tak način dela in da so prejeli potrditev, da gredo s svojim delom v pravo smer.

Največ pozornosti so pri načrtovanju posvečali kompoziciji na plakatu in pa zapisu ključnih besednih zvez. Prav za zapis bistva so tudi največkrat prosili za mojo povratno informacijo.

Po predstavitvi plakata je vsak učenec predstavil, katere pomankljivosti je imel njegov prvi plakat in ali jih je s plakatom o drugi svetovni vojni odpravil, kje so še pomanjkljivosti, kako mu je lista načrtovanja dela pomagala pri izdelavi. Prav tako so plakat ocenili tudi ostali učenci, osredotočili so se predvsem na tiste stvari pri plakatu, ki so bile dobro narejene oz. predstavljene.

Na temelju kriterijev in ocen učencev so v vsakem razredu izbrali tudi t. i. vzorčne plakate – to so plakati, ki naj bi ustrezali vsem kriterijem dobrega plakata.

Pri izdelavi plakata so bili uspešnejši tisti učenci, ki so v načrtovanju dela videli smisel in so se izdelave lotili resno, več težav pri odpravljanju šibkih točk pa so imeli šibkejši učenci, se jim je korak na poti do cilja zdel nepotreben in so ga rešili zelo površno.

Po končanih predstavitvah je vsak učenec s pomočjo vprašanj izpolnil še samoocenjevalni list, kjer je zapisal mnenje o svojem napredku in opredelil, kaj še mora popraviti.

Vsak je dobil tudi mojo povratno informacijo na ocenjevalnem listu z zapisom, kako uspešni so bili pri izdelavi plakata in kako uspešno so se odrezali pri posameznih kriterijih. Sledila so priporočila, kaj naj še skušajo izboljšati.

Da vse skupaj ni bilo preveč stresno, so bili učenci za svoje delo točkovani in ne ocenjeni z oceno.

Delna evalvacija je pokazala napredek učencev

Učenci so najbolj napredovali pri upoštevanju razmerja slika – besedilo, saj so v večini primerov upoštevali zapis ključnih besednih zvez (izbor besedila, ne pa več zapis celotnega besedila, vezanega na predstavljeno temo). Prav tako so znali zadovoljivo izbrati pravilno slikovno gradivo, ki se je navezovalo na vsebino plakata.

Večinoma niso več brali s plakata, temveč z opornih zapisov, ki so jih imeli v rokah. Plakata torej niso uporabljali kot pripomoček pri predstavitvi, saj je plakat le »visel« na tabli in ga niso uporabljali zato, da bi na njem kazali slike/zemljevide ipd.

Zelo skromen je bil napredek pri izvirnosti. Učenci še vedno večinoma predstavljajo »klasične plakate« z besedilom in sliko.

To se tudi sklada z njihovo listo načrtovanja, saj so prav tej točki posvečali najmanj časa. Večina jih je bila namreč mnenja, da je bistvo plakata pravilni izbor slik, velikost zapisa in predstavitev vsebine v ključnih besednih zvezah.

Lista lastnega načrtovanja dela jim je omogočila, da so se izdelave plakata lotili bolj sistematično, saj so tako lažje odpravili napake, ki so jih naredili pri prvem plakatu.

Pri samoevalvaciji dela so bili večinoma kritični, saj so prepoznali svoje pomanjkljivosti, prav tako so zapisali še dodatne predloge, kako izboljšati svoj plakat.

Pokazalo se je, da sprotno spremljanje lastnega dela učenca ob sprotnih povratnih informacijah učitelja omogoča, da učenci lažje odpravljajo svoja šibka področja in da kakovostneje in hitreje nadgrajujejo svoje znanje. Tako povratne informacije ne jemljejo kot nekaj, s čimer se išče njihovo neznanje, ampak kot pomoč, da bodo zadostili postavljenim kriterijem oz. dosegli višje ravni znanja.

Na podlagi svojih povratnih informacij in svojih samoocenjevalnih listov so pri pouku zgodovine ob koncu šolskega leta na temo vsakdanjika v 20. stoletju izdelali še en plakat kot potrditev svojega napredka in dokaz da so spretnost usvojili in da jo bodo uporabljali tudi pri drugih predmetih, ne le pri zgodovini. V pomoč so jim bili tudi vzorčni plakati, ki so jih izbrali učenci sami.

Tudi tokrat so morali pred izdelavo plakata izdelati načrt dela, kjer so izhajali iz svojih povratnih informacij, samoocene in ocene sošolcev. Načrtovanje dela jim je vzelo manj časa kot prvič, bili pa so bolj natančni pri zapisih. Natančni zapis jim je omogočil hitrejšo izdelavo plakata.

Večina jih ni imela večjih težav, saj so postopek že poznali. Opazno pa je bilo, da je spremljanje njihovega dela potekalo na preverjanju njihovih močnih področij (ali so jih še izboljšali). Pokazalo se je, da so s pomočjo povratnih informacij lažje razvijali svoje sposobnosti na področju zapisovanja ključnih besed in oblikovanja plakata glede na oceno začetnega stanja, saj so jih vodile k napredku.

Učenci so ponovno tudi izpolnili samoocenjevalni list in samostojno ocenili svoj napredek. Zaradi pomanjkanja časa vsi niso predstavili svojih plakatov. Večina je v primerjavi z delno evalvacijo svoje rezultate tudi izboljšala.

Zapis ključnih besednih zvez so izboljšali, prav tako so pokazali napredek pri izboru slikovnega gradiva, ki je še bolj podprl predstavljeno vsebino.

Izbrani učenci, ki so plakate predstavili, so pokazali delni napredek pri tem, da so plakat uporabili kot pripomoček pri predstavitvi in da ni le »visel« na tabli.

Največji napredek ob koncu šolskega leta so pokazali učenci s posebnimi potrebami. Čeprav so imeli največ težav z oblikovanjem zapisa, so jim sprotne povratne informacije omogočile, da so se lažje lotili izdelave. Zelo jim je pomagala tudi povratna informacija ob delni evalvaciji, da so lažje nagradili svoja šibka področja. S pomočjo sprotne informacije so se pri izdelavi počutili bolj varne in pod manjšim pritiskom, ker povratne informacije niso pomenile kritike njihovega dela, ampak vodilo, kako se lotiti naloge.

V okviru razširjenega aktiva smo sicer zastavljeni cilj dosegli, vendar svoje naloge s tem nismo končali, saj smo

si med drugim zadali, da bi ta način dela prenesli tudi na ostale predmete.

SKLEP

Sprotno spremljanje znanja tako s strani učitelja kot s strani učenca in sprotne povratne informacije zagotovo omogočajo lažje spremljanje učenčevega razvoja učenja in lažji prehod na višje ravni znanja. Tako učenci tudi drugače sprejemajo ocenjevanja znanja – ne dojemajo ga več kot iskanje neznanja, ampak kot ocenjevanje lastnega napredka.

Tako lažje odpravljajo svoja šibka področja. Učenje tudi lažje osmišljajo in lažje prepoznavajo svoje napake ter bolje razvijejo svoje sposobnosti, ko spoznajo svoja šibka področja prednanja. Tako jih tudi lažje vodimo k napredku, saj svoje znanje osmišljajo.

Tako krepimo tudi sodelovalno delo med učiteljem in učencem, saj sta v procesu poučevanja in učenja v neprestani interakciji.

Zato se mi zdi smiselno, da je takšen pristop v čim večjem obsegu vključen v naše vzgojno-izobraževalno delo.

KOMENTAR K SPREMLJANJU IN PREVERJANJU OB PLAKATIH (IN DRUGIH OBLIKAH PREDSTAVITEV)

Izkazovanje znanja s plakati (in ob njih) ter drugih oblikah javnih predstavitev je pogosta šolska praksa, ponekod bolj, drugod malo manj dorečena. Tako lahko naletimo na celo paletu teh praks, od plakatov, ki so zgolj povzetki ali ilustrirani zapisi ključnih sporočil, prek plakatov, pri katerih je poudarek bolj na oblikovno umetniškem kot na vsebinskem sporočilu, pa do plakatov, ki domišljeno združujejo izrazno in sporočilno plat. Še bolj raznolika je praksa povezovanja teh izdelkov (in z njimi povezanih predstavitev) s spremljanjem, preverjanjem in ocenjevanjem.

Zato je zelo pomembno, kaj spremljamo in preverjamo, kaj pa ocenjujemo v zvezi s plakati (in drugimi predstavitvami), s kakšnim namenom in na kakšen način.

Na nekaterih šolah si poenostavijo in poenotijo pristop tako, da se za nekatere dejavnosti oz. oblike preverjanja ali pa za neke »standardne« izdelke, ki nastajajo pri njih (npr. pisne in vizualne predstavitve, kot so PPP, plakat ipd.), izdelajo nekatere splošne kriterije, ki v skrajnih primerih veljajo celo za več predmetov hkrati (oz. za »celo šolo«).

Pri takih splošnih kriterijih se pojavlja nekaj tipičnih nedoslednosti oz. pasti:

1. da niti te predstavitve/izdelki niti kriteriji **nimajo jasne zveze s cilji**/pričakovanimi rezultati iz učnih načrtov;

2. da pri določanju kriterijev več pozornosti namenimo **proceduralnim** vidikom (npr. načinu predstavljanja, značilnostim izdelka itd.) kot pa **vsebinsko procesnim** vidikom znanja (kaj in kako zna: kako »sprocesira« temo/znanje/ugotovitve, ne pa samo to, kako jo predstavi);
3. da ne razlikujemo, da gre lahko za predstavljanje različnih vrst znanja in za različne faze le-tega:
 - učenci lahko predstavljajo neko »temo«, ki so jo sami raziskali
 - učenci lahko predstavljajo ugotovitve raziskave ali projekta ali kurikularne povezave, ki so jo izvedli itd.
 - ob predstavitvah na plakatu lahko preverjamo znanje nekega obravnavanega »učnega sklopa«, ki smo ga prej skupaj obravnavali
 - plakat je lahko tudi sam po sebi – kot izdelek – pomemben učni cilj oz. dosežek (največkrat v povezavi s cilji likovne umetnosti ..., izjemoma morda tudi v katerem od učnih načrtov drugih predmetov)
 - pomembno je tudi to, ali želimo spremljati proceduralne vidike znanja (veščine in ravnanja, povezana s pripravo plakata ali kakšne druge vrste predstavitve), z namenom izboljševanja tega postopka s pomočjo sprotne povratne informacije ali pa želimo ob plakatu ali iz njega ugotavljati izkazovanje procesnih in vsebinskih vidikov znanja (pri čemer je sama likovna izvedba plakata in postopek njegove izdelave drugotnega pomena).

Glede na vse te pasti in dileme priporočamo, da najprej jasno opredelimo, ali bomo pripravili plakata (ali kakšne druge vrste predstavitve) **spremljali** z namenom podpiranja z njim povezanih pomembnih proceduralnih znanj (postopkov, veščin, ravnanj ...), ali pa bomo ob plakatu **preverjali (ali celo ocenjevali)** izkazana vsebinska in procesna znanja, vezana na učne cilje tega sklopa, po zaključenem procesu učenja.

Za primer spremljanja tako lahko pripravimo standarden nabor področij, na katera velja usmeriti pozornost in učenec še med procesom podati povratno informacijo z namenom izboljševanja in usmerjanja procesa.

Za primer preverjanja (ali celo ocenjevanja) ob koncu obravnave zaokroženega učnega sklopa, torej, ko želimo ugotoviti, kakšno znanje so učenci z njim v zvezi osvojili, pa je bolj priporočljivo, da se za vsak konkretni učni sklop, projekt ali pa povezavo na situacije preverjanja ali ocenjevanja naredi posebne – zanj namenjene (oz. prilagojene) opisne kriterije in opisnike, ki se navezujejo na konkretne cilje oz. pričakovane rezultate tega učnega sklopa, projekta ali povezave (ker se lahko ti med posameznimi sklopi, še bolj pa predmeti, zelo razlikujejo). Pri tem seveda ni potrebno detajlno »kabinetno« opredeljevanje,

ampak »po pameti«, a seveda v navezavi na cilje/rezultate/standarde. Lahko si pomagamo tudi s standardnim naborom taksonomskih kategorij in tipičnih glagolov (npr.: opiše, primerja, pojasni, ilustrira s primerom, ugotovi značilnosti, poveže, kritično ovrednoti, pojasni z različnih vidikov, poda predloge itd.).

Če pa menimo, da nekatere prenosljive kompetence in pomembni splošni cilji, ki si jih delijo vsi predmeti (npr. organiziranje, procesiranje in predstavljanje ugotovitev – med drugim tudi prek plakata, delo z viri in podatki ipd.), premalokrat pridejo do izraza, lahko z namenom njihovega spodbujanja naredimo nabor področij in kriterijev, ki so do neke mere posplošljivi.

Preden predstavimo tak hipotetičen primer kriterijev in opisnikov, ki meri predvsem na sporočilno funkcijo predstavitev, naj opozorimo še na nevarnost negativnih opisov (opisnikov) znanja, ki jih pogosto srečamo v praksi in na nedomišljeno razlikovanje med stopnjami (npr. s pridevniki bolj/manj, nekoliko, pretežno, delno ipd.). Opisnik naj bi sam zase opisoval, kakšne vrste znanja in do kakšne mere naj bi bilo izraženo za določeno stopnjo (ali številko točk, če gre za točkovanje).

Primer zapisa kriterija in opisnikov za SPOROČILNOST PRI PREDSTAVLJANJU (Rutar Ilc, 2012: 39)

Področje spremljanja /kriterij		opis(nik) za minimalni dosežek	opisnik za optimalni dosežek
SPOROČILNOST PRI PREDSTAVLJANJU	Podprtost sporočilnosti z vizualno predstavitvijo/ izdelkom: <i>kako organiziranost in preglednost predstavitve prispeva k sporočilnosti</i>	Vizualna predstavitev prispeva k posredovanju bistva sporočila.	Vizualna predstavitev celovito podpira sporočilo v vseh njegovih razsežnostih
	Podprtost sporočilnosti z govorno predstavitvijo/ zagovorom: <i>kako uporaba jezika, vključevanje podpore in način komuniciranja prispevajo k sporočilnosti</i>	Govorna predstavitev omogoča osnovno razumljivost.	Govorna predstavitev celovito podpira sporočilnost in razumljivost

Komentar je povzet po besedilu Rutar Ilc Ugotovitve in dileme, povezane s snovanjem opisnih kriterijev in opisnikov v priročniku Ugotavljanje kompleksnih dosežkov, 2012, Zavod za šolstvo, Ljubljana.

PRILOGE

Tabela: Kriteriji vrednotenja za PLAKAT

KRITERIJI	Opisniki			
	2 T	3 T	4 T	5 T
1. področje: priprava plakata	Gradivo je neustrezno pripravljeno in urejeno glede na izbrano temo (se ne ujema); manjkajo osnovni podatki, slikovnega gradiva je malo.	Gradivo je delno neustrezno pripravljeno in urejeno. Posamezna gradiva niso povezana z izbrano temo, ni razvidna struktura priprave.	Gradivo je pripravljeno in urejeno. Učenec zna pojasniti, zakaj se je odločil za izbor pisnega in slikovnega gradiva. Vidna je pravilna zasnovanost izdelka/plakata – glavne ideje so ločene od manj pomembnih dejstev.	Gradivo je pripravljeno in urejeno. Učenec zna pojasniti, zakaj se je odločil za izbor pisnega in slikovnega gradiva. Vidna je pravilna zasnovanost izdelka/plakata – glavne ideje so ločene od manj pomembnih dejstev. Delo je podkrepljeno s konkretnimi izkušnjami/primeri in je aktualizirano.
2. področje: izdelava plakata	Plakat ne vsebuje elementov pravil, kakšen je dober plakat. Pisava na plakatu ni dovolj velika, obsega preveč besedila. Iz besedila ni razviden naslov – besedilo. Plakat ni pregleden, saj slike niso smiselno izbrane glede na vsebino. Vsebina in slikovno gradivo se ne ujemata glede na izbrano vsebino. Iz plakata ni razvidno, kateri viri so uporabljeni. Iz oddaljenosti ne razločimo bistvo plakata. Zapis avtorjev je prevelik/premajhen glede na velikosti preostalih črk. Plakat ni izviren in ne kaže kreativnosti.	Plakat delno vsebuje elemente pravil, kakšen je dober plakat. Besedila na plakatu je preveč, vendar je razvidna razlika, naslov – besedilo. Slikovnega gradiva je preveč, se pa ujema z izbrano vsebino. Plakat ni v celoti pregleden, saj slike niso smiselno izbrane glede na izbrano vsebino. Vsebina in slikovno gradivo se deloma ujemata. Viri so navedeni, vendar nepopolno. Zapisani so avtorji plakata, vendar je zapis premajhen/prevelik. Plakat ni izviren in ne kaže kreativnosti.	Plakat vsebuje večino elementov pravil, kakšen je dober plakat. Je estetsko urejen. Razmerje med vsebino in slikovnim gradivom je pravilno; zapis je v obliki ključnih besed oz. kratkih povzetkov. Plakat je pregleden. Vsebina in slikovno gradivo se ujemata v vseh elementih. Viri so pravilno navedeni in citirani in zapisani v pravilni rob plakata, obstajajo pa manjše nedoslednosti. Avtorji so pravilno zabeleženi. Na plakatu ni zaznati izvirnosti in kreativnosti.	Plakat vsebuje vse elemente pravil, kakšen je dober plakat. Je estetsko urejen. Razmerje med vsebino in slikovnim gradivom je pravilno; zapis je v obliki ključnih besed oz. kratkih povzetkov. Plakat je pregleden. Vsebina in slikovni material se ujemata v vseh elementih. Viri so pravilno navedeni in citirani in zapisani v pravilni rob plakata. Avtorji so pravilno zabeleženi. Plakat je izdelan kreativno in izvirno.
3. področje: ustna predstavitev plakata	Izbrano gradivo je sicer ustrezno, vendar postavitev na plakatu ne vsebuje ustrezno citiranih podatkov (ali pa citiranja sploh ni), niso izbrani ključni dogodki, predstavitev ni tekoča, povedana	Izbrano gradivo je večinoma ustrezno, prav tako postavitev na plakatu, vsebuje pomanjkljivo citirane podatke, izbrani so večinoma ključni dogodki, predstavitev je večinoma tekoča in	Izbrano gradivo je ustrezno in raznoliko, postavitev na plakatu je ustrezna in vizualno dovršena, podatki so pravilno citirani, izbrani so ključni dogodki, opaziti je manjše nedoslednosti.	Slikovno gradivo je izbrano tako, da ponuja pravo uravnoteženost med pozitivnimi in negativnimi dogodki, vizualno dovršeno, viri so pravilno in dosledno citirani. Predstavitev je tekoča in povedana

KRITERIJI	Opisniki			
	2 T	3 T	4 T	5 T
	s svojimi besedami in je pomanjkljivo podkrepljena s primeri ali pa teh sploh ni.	povedana s svojimi besedami, večinoma je podkrepljena s primeri.	Predstavitev je tekoča, povedana s svojimi besedami, podkrepljena s primeri.	s svojimi besedami, argumentirana za vsak element plakata ter podkrepljena z izvirnimi primeri.
4. področje: znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov	Opiše posamezne glavne zgodovinske, dogodke, pojave in procese glede na temo plakata, deloma nakaže njihovo soodvisnost ali pa le-ta manjka.	Opiše večino glavnih zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov glede na temo plakata, deloma pojasni njihovo soodvisnost.	Pojasni glavne zgodovinske dogodke, pojave in procese glede na temo plakata, ustrezno pojasni njihovo soodvisnost.	Primerja in pojasni glavne zgodovinske dogodke, pojave in procese, navede podrobnosti in zanimivosti v podporo razlagi, natančno in podrobno pojasni njihovo soodvisnost.

NAČRTOVANJE IZDELAVE PLAKATA: DRUGA SVETOVNA VOJNA

Ime in priimek: _____		Razred: _____	
1. Kaj moram upoštevati pri izdelavi plakata? 2. Napake, ki sem jih naredil/-a pri izdelavi prejšnjega plakata (TNP): 3. Kratek zapis, kako bom izboljšal/-a svoj plakat glede na pomanjkljivosti pri prejšnjem plakatu: 4. Kakšna bo velikost plakata? 5. Kakšno velikost slik potrebujem za izbrano velikost plakata? 6. Kje vse bom iskal/-a informacije za izdelavo plakata? 7. Kako bom navajal/-a uporabljene vire, s pomočjo katerih bom izdelal/-a nalogo? 8. Kaj vse moram pripraviti doma, da bom lahko v šoli izdelal/-a plakat? 9. Katere pripomočke bom potreboval/-a v šoli za izdelavo plakata? 10. Kaj pomeni zapis bistva v ključnih besednih zvezah? 11. Kako bom oblikoval/-a povzetke oz. bistvo plakata? 12. Katere zanimivosti bom predstavil/-a v zvezi z izbrano vsebino? 13. Približna ocena, koliko časa bom potreboval/-a za izdelavo naloge: 14. Kako bom nalogo predstavil/-a v desetih minutah in kaj bom predstavil/-a?			
Skica mojega plakata:			

NAČRTOVANJE IZDELAVE PLAKATA: 20. STOLETJE

Ime in priimek: _____ Razred: _____

1. Pravila izdelave plakata:	
2. Med izdelovanjem plakata sem pri načrtu dela popravil/-a oz. spremenil/-a oz. dopolnil/-a:	
3. Šibka področja pri izdelavi plakata o drugi svetovni vojni:	
4. V skladu s kriteriji je bilo narejeno:	
5. Sošolci so izpostavili kot dobro narejeno:	
6. Glede na povratno informacijo učiteljice moram dopolniti/popraviti:	
7. Kje vse bom iskal/-a informacije za izdelavo plakata?	
8. Kako bom navajal/-a uporabljene vire, s pomočjo katerih bom izdelal/-a nalogo?	
9. Kaj vse moram pripraviti doma, da bom lahko v šoli izdelal/-a plakat?	
10. Katere pripomočke bom potreboval/-a v šoli za izdelavo plakata?	
11. Kako bom oblikoval/-a povzetke oz. bistvo za plakat?	
12. Katere zanimivosti bom predstavil/-a v zvezi z izbrano vsebino?	
13. Približna ocena, koliko časa bom potreboval/-a za izdelavo naloge:	
14. Kako bom nalogo predstavil/-a v desetih minutah in kaj bom predstavil/-a?	

Skica mojega plakata:

POVRATNA INFORMACIJA PLAKAT/BRALNA UČNA STRATEGIJA: DRUGA SVETOVNA VOJNA

	1 T	2 T	3 T	4 T	5 T
Načrtovanje dela					
Velikost pisave					
Izbor slik glede na vsebino					
Razmerje slike – besedilo					
Velikost slik glede na plakat					
Zapis bistva/ključne besedne zveze					
Navajanje literature in virov					
Vsebina teme					
Upoštevanje pravil izdelave plakata					
Videz plakata (kompozicija)					
Izvirnost					
Predstavitev plakata					
Ocena sošolcev					
Samoevalvacija projektnega dela					
Komentar učiteljice:					
Skupno število točk:					

VIRI IN LITERATURA

- Kunaver, V. et al. (2011). *Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 19. 8. 2014 na: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljene_UN/UN_zgodovina.pdf.
- Brodnik, V. et al. (2013). *Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Zgodovina*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Komljanc, N. (2010). *Merjenje učenja. »Moja mera«*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 19. 8. 2014 na: http://www.zrss.si/pdf/181213123033_natalija_komljanc_formativno_spremljanje_za_4_zbornik_moja_mera.pdf.
- Pečjak, S. in Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.